

Ministr Výborný ignoruje ministra Hladíka a dál usiluje o zrušení ekologických požadavků v zemědělských dotacích

28.8.2024 - | Hnutí DUHA

Ministerstvo životního prostředí (MŽP) se v rámci písemného hlasování v Monitorovacím výboru Strategického plánu Společné zemědělské politiky postavilo proti návrhu ministerstva zemědělství (MZe) zrušit zásadní požadavek na vyčleňování ploch pro přírodu v rámci tzv. celofaremní ekoplatby.

Společná tisková zpráva Hnutí DUHA, České společnosti ornitologické a WWF v Česku

Ministr Výborný ignoruje ministra Hladíka a dál usiluje o zrušení ekologických požadavků v zemědělských dotacích

Ministerstvo životního prostředí (MŽP) se v rámci písemného hlasování v Monitorovacím výboru Strategického plánu Společné zemědělské politiky postavilo proti návrhu ministerstva zemědělství (MZe) zrušit zásadní požadavek na vyčleňování ploch pro přírodu v rámci tzv. celofaremní ekoplatby. [1] Dle MŽP porušilo MZe dohodu domluvenou na úrovni ministrů. Je přitom pravděpodobné, že zásadní oslabení ekologických požadavků odmítne i Evropská komise. Oslabení jde také jednoznačně proti Programovému prohlášení vlády vyčlenit alespoň desetinu půdy pro biodiverzitu. [2] Ministr Výborný informoval zemědělce o oslabených podmínkách celofaremní ekoplatby jako o v podstatě dohodnutých již v červenci, ačkoli reálně hrozí, že v této podobě neprojde schvalovacím procesem. [3] Z toho důvodu by zemědělci byli nuceni na poslední chvíli své plány měnit.

Proti návrhu MZe zrušit požadavek na vyčlenění 3 % orné půdy pro krajinné prvky nebo úhory v dobrovolné environmentální dotaci se v rámci tzv. per rollam hlasování postavilo šest členů Monitorovacího výboru. [4] Vedle MŽP to bylo také Ministerstvo místního rozvoje, asociace ekologických organizací Zelený kruh nebo Český svaz ochránců přírody. Taková míra nesouhlasu je v Monitorovacím výboru neobvyklá.

V rámci celofaremní ekoplatby rozděluje MZe zemědělcům 6 miliard korun ročně. Hlavní podmínkou bylo právě vyčlenění 8 % ploch, z nichž minimálně 3 % tvořily plochy pro přírodu a dalších 5 % bylo možné plnit také mezplodinami nebo plodinami vázajícími dusík. Nyní chce MZe tuto podmínku oslabit na 5 % bez jakékoliv povinnosti vyčlenit plochy pro přírodu. Ekoplatba se tak prakticky vrátila na úroveň tzv. greeningu z předchozího období SZP, který byl vyhodnocen Evropským účetním dvorem jako pro přírodu neefektivní. [5] Česká krajina by tak mohla přijít o desetitisíce hektarů ploch pro přírodu. [6] Ty jsou zásadní pro podporu ubývajících biodiverzity nebo pro adaptaci krajiny na dopady klimatické změny včetně ochrany před erozí. Ta přitom působí ztráty až 18 miliard korun ročně. [7]

Současně chce MZe v celofaremní ekoplatbě zrušit i podmínku tzv. diverzifikace plodin. Z celofaremní ekoplatby by tak na orné půdě, tj. přes 70 % zemědělské půdy, zůstala jen podmínka hospodaření s organickou hmotou a podmínka zatravněných pásů kolem vodních toků, která se týká jen zhruba desetiny zemědělců.

Za velmi nešťastné považují ekologické organizace také vyjádření MZe, podle kterého nelze na celofaremní ekoplatbu nahlížet jako na platbu dobrovolnou, jelikož zemědělci ji takto nevnímají. [8] To zcela popírá smysl ekoplateb, které mají odměňovat jen ty zemědělce, kteří vykonávají činnosti nad rámec základních podmínek.

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Tohle Žeru Hnutí DUHA, říká: *“Ministr Výborný se rozhodl hrát vabank a usilovně tlačí spolu s velkozemědělskými organizacemi na zrušení ekologických požadavků. Přestože obešel ministra Hladíka, Evropská komise nemá důvod oslabení dobrovolných ekoplateb přijmout. Nejvíce by to potrápilo právě zemědělce, kteří budou nuceni narychlo měnit své plány. A budou za to moct poděkovat svým zástupcům a ministrovi, kteří nejsou ochotni přistoupit na kompromis.”*

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF v Česku, říká:

“Ministerstvo zemědělství v argumentaci uvedlo, že povinná procenta pro přírodu lze zrušit, protože ČR má i tak kvalitní a ambiciózní zelenou architekturu Společné zemědělské politiky. Jako doklad uvádí další stávající a plánované tituly v rámci balíčku ekoplateb. Ty mají však stále z hlediska rozlohy i finančního krytí jen marginální zastoupení a v žádném případě v tuto chvíli nemohou adekvátně nahradit požadavek základní ekoplatby na vymezení neproduktivních ploch na 3 % orné půdy. Ministerstvo se navíc zbavuje podmínky, která by při vhodném nastavení mohla být efektivním základem ochrany půdy před erozí, kterou ministr Výborný opakovaně označil za svou jasnou prioritu.”

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické, říká:

“Česká zemědělská krajina se díky zemědělským dotacím, které mají mimo jiné zajišťovat veřejné hodnoty, začala pomalu měnit. Pro klesající biodiverzitu a celkové zdraví krajiny to byla jednoznačně dobrá zpráva. Právě ekoplatba, o kterou žádají prakticky všichni zemědělci, má velký potenciál zlepšit stav krajiny a podpořit ekosystémové služby. Je jasné, že se musí jednat o postupný proces, ale současný návrh MZe je krokem zpět - v rozporu s vládním prohlášením a především v rozporu se skutečnými potřebami krajiny.”

Kontakty:

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Hnutí DUHA,
tel.: 775 894 642, e-mail: martin.rexa@hnutiduha.cz

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické,
tel.: 776 368 360, e-mail: zamecnik@birdlife.cz

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF v Česku,
tel.: 775 147 742, e-mail: aprochazkova@wwfcee.org

Eva Pernicová, tisková mluvčí Hnutí DUHA,
tel.: 734 770 020, e-mail: eva.pernicova@hnutiduha.cz

Poznámky:

[1] Vypořádání připomínek:

https://mze.gov.cz/public/portal/-a52726---sVXnrzjv/priloha-c.-1-vyporadani-pripominek?_linka=a596436 Podkladové materiály:

<https://mze.gov.cz/public/portal/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/zakladni-informace/monitorovaci-vybor/3-per-rollam>

[2] <https://vlada.gov.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>

“Minimálně desetina zemědělské půdy bude do roku 2030 aktivně chránit opylovače a celkovou biodiverzitu (meze, nárazníkové pásy, větrolamy, úhory).”

[3] <https://hnutiduha.cz/aktualne/ministr-vyborny-vytvari-nespravny-dojem-ze-o-dalsim-snizeni-enviromentalnich-ambic-v>

[4]
https://mze.gov.cz/public/portal/-a52724---INiB-b4Y/vysledky-hlasovani-3.-per-rollam-mv-sp-szp-2023-2027?_linka=a596418

[5] https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr17_21

[6] V roce 2023 bylo jako plochy pro přírodu vymezeno 20 000 hektarů tzv. nektarodárných úhorů a 70 000 hektarů tzv. zelených úhorů, které by mohly opět z krajiny s novými podmínkami zmizet. Vedle podmínky vymezení mimoprodukčních ploch obsahuje celofaremní ekoplatba environmentálně přínosnou podmínku ochranných travnatých pásů kolem vodních toků, které brání splachu půdy, pesticidů a živin a podporují koridor pro biodiverzitu. Těchto pásů však bylo vymezeno jen 2650 ha, tedy 0,1 % orné půdy.

[7]
https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/eroze-pole-zemedelstvi-protierozni-vyhlaska-kdu-csl-ministr-ze-medelstvi_2408270500_fil?_ga=2.75839581.99950518.1724739463-1300972311.1724739463

[8] Reakce MZe na připomínku MŽP: “K interpretaci dobrovolného charakteru opatření opětovně zdůrazňujeme, že celofaremní pojetí ekoplatby činí z opatření víceméně příslušenství základní platby, které zemědělci pojmají jako povinné naplňování dotačních podmínek.”
https://mze.gov.cz/public/portal/-a52726---sVXnrzjv/priloha-c.-1-vyporadani-pripominek?_linka=a596436

<https://hnutiduha.cz/aktualne/ministr-vyborny-ignoruje-ministra-hladika-dal-usiluje-o-zruseni-ekologickych-pozadavku-v>